

אח"כ ברשות עכו"ם. וממילא אפ"ל דגלגול עכו"ם בחלה אין בו כח הפוטר לגמרי ולכן לא יפטר גלגולו בעיסה של ישראל. והשתא ניחא מהא דירושלמי הנ"ל בפשיטות, דדוקא לדין דמירוח של"מ נמי מחייב, הרי דלא בעינן כ"א מעשה מירות, ורק מירוח הפוטר כגון בעכו"ם הוא דאינו גורם חיוב בחלה דאין לו לגמרי גלגול הפוטר וכנ"ל ממילא יתחייב בחלה, אבל לר"ל דמירוח של"מ בעלים ל"מ הרי דלא סגי לן במעשה מירוח לחוד כ"א במירוח שיש בו תנאים מיוחדים המחייבים א"כ גם בחלה של"מ נמי ל"מ ודוק בכל זה.

בענין עציץ נקוב ושאינו נקוב לענין תו"מ ושאר דברים.

בירושלמי ערלה פרק א' הל' ב': רבי יצחק בר חקולא בשם חזקיה הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה, רבי יוסי אמר מפני שהשרשין מפעפין אותו, רבי יונה מפיק לישנא כלי חרש עומד בפני השרשין, ר' ירמיה בעי נטע בו דלעת מאחר שהוא נקוב אצל אילן נקוב אצל הזרעים, ר' יוחנן בשם ר' ינאי אילן שנטעו בתוך הבית חייב בערלה ופטר מן המעשרות דכתיב "עשר חצו את כל תבואת זרעך היוצא השדה", ובשביעית צריכה דכתיב "ושבתה הארץ שבת לה" וכתוב "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור". עכ"ל הירושלמי. הנה מה שהירושלמי מחדש לנו דבאילן אפילו עציץ שאינו נקוב הוי כנקוב מפני שהשרשין מפעפין אותו, כן פסק הרמב"ם פרק י' ממעשר שני הל' ח' הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה, אע"פ שאינו כארץ לזרעים הרי היא כארץ לאילנות. והר"ש ריש פרק ב' דחלה מפרש דברי הירושלמי, ופירש מפעפין — כמו שאני חלב דמפעפע, שחוזק יניקת האילן מפעפע ועוברת, מפיק לישנא — כלומר אומרה בלשון אחרת בתמיה, וכי יש כח בכלי חרס לעמוד בפני שרשי האילן? עיי"ש בדבריו.

והנה בבבלי דר' ירמיה נטע בו דלעת מפרש הר"ש שם שני פירושים, דכיון דהירושלמי סובר דשאינו נקוב כנקוב דמי, אם נטע בו דלעת באותו עציץ שאינו נקוב שהאילן נטוע בו אם אגב אילן מהני גם לדלעת, זה הפירוש הראשון. והפירוש השני הוא, דבעי ר' ירמיה דלמא דלעת חשיב כאילן לענין דאם נטע דלעת הוי אינו נקוב כנקוב כמו באילן.

והנה הר"ש בערלה פרק א' משנה ב' הביא הירושלמי וכתב בסוף דבריו: והגמ' שלנו אינו סובר כן. והמשנה למלך פרק ב' מהל' בכורים הל' ט' מאריך שם בכל דיני עציץ נקוב ובסוף דבריו תמה על דברי הר"ש שכתב שהתלמוד שלנו אינו סובר כן, ולא ידעתי אהיכא קאי אם הוא אעיקר דין דלגבי אילן

אין הפרש בין נקוב לשאינו נקוב, או אסיפא דמילתא דקאמר ומסיק דהוי כנקוב אצל זרעים, אך בין הכי ובין הכי לא ידעתי מהיכן למד הרב שהתלמוד שלנו חולק על זה.

ועוד תמה המ"ל שלא ראה לשום ראשונים שהביאו בעיא זו דירושלמי וגם הרמב"ם השמיט הבעיא ולא ידע למה.

ובאמת מצאתי להרמב"ן גיטין דף כ"א ע"ב ד"ה כתבו על חרס וכו' בסוף דבריו הביא דברי הירושלמי בערלה פרק ראשון וז"ל: ר' חזקיה חקולה בשם ר' חזקיה הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה, ר' יוסי אומר כשהשרשין מפעפין אותו ר' יונה מפיך לישנא כלי חרס עומד בפני שרשין, פירוש בתמיה, ר' ירמיה בעי נטע בו דלעת מאחר שהוא כנקוב אצל אילן הוא כנקוב אצל זרעים, ומשמע דגמ' דילן לזרעים פשיטא להו דלאו כנקוב הוא עכ"ל.

ומפורש בדבריו דהבעיא של הירושלמי דרוצה לומר לפי צד אחד דכיון דהוי נקוב לענין אילן ממילא מועיל גם להדלעת, והבבלי שלנו חולק על זה וסובר דלענין זרעים לא הוי נקוב, וכפי שנראה מדברי הרמב"ן הוא מפרש כפירוש הראשון של הר"ש בבעיא דר' ירמיה, אבל זה גם תמוה על דברי הרמב"ן כמו שהקשה המ"ל על הר"ש איפה נמצא בבבלי שלנו שחולק על זה הירושלמי.

והנה שמעתי פעם מהגאון ר' הרשל גליקסון ראש ישיבת תורת חיים בורשא הי"ד, שאמר לתרץ קושיית התוס' על רש"י גיטין דף ז' ע"ב ד"ה עציץ נקוב וכו' דרש"י סבור דעציץ של חרס אין צריך נקב מהגמ' גיטין דף כ"א: כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר, משמע דחרס בעי נקובה דאי לאו הכי מאי רבותא בנקוב טפי משאינו נקוב ע"כ.

ותירץ דשאני הכי גבי מעשרות דתלוי העיקר שתהא יניקה מהקרקע ובחרס סובר רש"י דיש יניקה מהקרקע, אבל בפרק ב' דגיטין דמיירי לענין גט מדין מחובר בזה לא מהני אף לשיטת רש"י שיחול על עציץ של כלי חרס דין מחובר אם אין נקב, ודוקא כשיש נקב בכלי חרס חל על זה דין מחובר, אבל בלי נקב בעציץ של חרס אף דלענין תו"מ חייב והוה כמו גדל בקרקע מפני ששם לא תלוי בדין מחובר לקרקע רק בדין יניקה מהקרקע ובשל חרס יש כאן יניקה מהקרקע, לאפוקי מענין גט התלוי בדין מחובר ולא בדין יניקה בעינן דוקא שגם בעציץ חרס יהיה נקיבה לעשותו למחובר ודוק.

ובאמת מצאתי ברמב"ן גיטין דף כ"א ע"ב כדברי הגאון הנ"ל, וזה לשונו שם: כתבו על חרס של עציץ נקוב כבר פרשתי. ורש"י פירש כמ"ש בפרק ראשון בפירוש הראשון בעפר הבא בספינה שהוא בספינה של חרס ואינה צריכה לנקוב ועציץ נקוב שאמרו הוא של עץ, וזו השמועה קשיא עליו וי"א אע"ג דלענין מעשרות והבאת בכורים לא בענין נקוב בשל חרס כדאמרינן במנחות,

מיהו אינו מחובר אלא בעציץ נקוב, שאני התם דכל שהוא יונק ומפריח מריח האדמה חייב במעשרות וראוי לקרא עליו "מן האדמה" שהרי יש לו אדמה בעציץ ואדמה מלמטה ואין מין במינו חוצץ, אבל אינו מחובר עד שיהיה נקוב, והא דאמרין לענין מעשרות נקבו בארץ ונפול בח"ל וכו' — דמכל מקום היכן דאינקוב בחר נקב אזלינן דמהתם הוא יונק עיקר יניקתו ואין לפירוש הזה עיקר עכ"ל הרמב"ן.

מפורש ברמב"ן כמעט חילוק זה דלגבי מעשרות דתלוי בדין יניקה הוי עציץ של חרס כנקוב, אבל במקום שצריכים לדין מחובר אפילו בחרס צריכים שיהיה נקוב, ומה שמוסיף הרמב"ן "כל שהוא יונק ומפריח מריח האדמה חייב במעשרות שהרי יש לו אדמה בעציץ ואדמה מלמטה ואין מין במינו חוצץ", מוכח מדבריו שיניקה לבד לא מועיל גם בתו"מ ובכורים וצריכים גם כן שיחול על העציץ דין אדמה דבתלוש אין על העציץ דין אדמה, וכיון שיש אדמה בעציץ ואדמה מלמטה ומין במינו אינו חוצץ חל על קרקע של העציץ דין אדמה וממילא יש כאן דין יניקה ודין אדמה הצריך לתו"מ, אבל ע"י זה עוד לא נעשה העציץ מחובר ולגבי גט בעינין דין מחובר לפסול ולא תלוי בדין יניקה. והנה במ"ל בהל' בכורים תמה על שיטת רש"י הסובר דעציץ של חרס לא בעי נקיבה ממשנה עוקצין פרק ב' כלי גללים וכלי אדמה שהשרשין יכולין לצאת מהם אינם מכשירין את הזרעים ע"כ.

ולשיטתו למה בכלי אדמה וכלי גללים הא אפילו כלי חרס גם כן כיון דלא בעינן נקיבה, והוי כמחובר ואינו מכשיר את הזרעים? ולפי דברינו ניחא דזה דאמרין לרש"י דכלי חרס לא בעי נקוב זה דוקא לתו"מ דתלוי ביניקה אבל לא לענין הכשר זרעים דשם בעינן דין מחובר להפקיע דין הכשר, וכלי נקיבה לא חל על העציץ דין מחובר, ודוקא כלי גללים וכלי אדמה שהם לא נצרכו בכבשן והם חלשים, יש כח להשרשים לבקוע אותם לעשותם לנקוב אבל לא כלי חרס. ואף שלעניין יניקה יונקים הם מאדמה אבל לא לעשותם מחובר דבזה בעינן נקוב ודוק.

והנה אם בתו"מ תלוי חיובם ביניקה לבד או דבעינן גם כן דין אדמה וקרקע ראיתי בדברי הגר"ח דברים חדשים בזה ומפני חיבת הקודש אני אציע את דבריו ומזה נלמד כמה הלכות בסוגיא החמורה דידן, הרמב"ם פרק א' מהל' תרומות הל' י"ד כתב אילן העומד בח"ל ונפול נוטה לארץ או עומד בארץ ונפול בח"ל הכל הולך אחר העיקר עכ"ל.

וקשה דמשמע מדברי הרמב"ם דדוקא אם הוא עומד בארץ אבל אם הוא האילן עומד בח"ל אף שהוא בתוך ט"ז אמה שהאילן יונק מהארץ נמי פטור, והא בגמ' בב"ב דף כ"ו מבואר שם דלעולא הסובר אילן הסמך למיצר חבירו הרי זה גזלן ואין מביאין ממנו בכורים, ופריך מאילן שעומד מקצתו בארץ

ומקצתו בח"ל טבל וחולין מעורבין וכו' ומשני במפסיק צונמא, ואפילו לר' יוחנן דפליג שם על עולא היינו דוקא לענין בכורים דתליא בגזילה ולא הוה אדמתך, על זה סובר שם ר"י דלא הוה גולן דעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ ולא הוי גולן, אבל לענין תרומות ומעשרות דזה דיני איסור וזה תלוי אם כיניקה היא מארץ או מח"ל לא מהני על מנת כן הנחיל יהושע את הארץ אפילו לר' יוחנן, דעל זה לא מהני על מנת כן הנחיל יהושע את הארץ לעשות מארץ ישראל ח"ל או מח"ל א"י, וצריכים גם כן לר"י האוקימתא דמפסיק צונמא כמו לעולא, וקשה על הרמב"ם למה כתב דהכל הולך אחר העיקר דהא אף אם עומד בח"ל כיון שהאילן בתוך ט"ז אמה ויונק מהארץ היה צריך להיות דחייב בתרומ"מ מחמת דיונק מהארץ כמבואר בגמ' בב"ב שם.

וכתב לתרץ דהנה בגמ' גיטין דף כ"ב אמרינן: נקבו בארץ ונופו בח"ל אביי אמר בתר נקבו אזלינן ורבא אמר בתר נופו אזלינן, בדאשרוש כ"ע לא פליגי וכו' והא תנן שתי גגות זו על גבי זו וכו' התם כדקתני טעמא. ונראה כביאור פלוגתא דאביי ורבא דמחלוקתם הוא בעצם חלות קדושת הארץ, דלאביי אם הוא יונק מארץ ישראל חל על הפירות חלות קדושת הארץ, דלחלות קדושת הארץ אזיל אביי בתר כיניקה, ואם הניקו מארץ ישראל הוי פירות א"י, ורבא חולק וסובר דבעינן גם הגידול שיהיה בארץ ישראל ואז הוה על הפירות דין פירות א"י.

והא דבאשרוש לא פליגי הוא משום דשדי נופו בתר עיקרו וחשיב גם הגידול בארץ, דדין זה דשדינן הנוף בתר העיקר אין זה דין בחלות קדושת הארץ כי אם זה דין בכל התורה כולה דשדי הנוף בתר העיקר, ועל זה פריך הגמ' כיון דזה דין בכל התורה כול דשדי נופו בתר העיקר והא בשתי גגות פליגי אף אפילו בדאשרוש, ואשרוש ולא אשרוש חד דינא הוא.

והנה דין זה דשדי נופו בתר עיקרו לא שייך אלא לעיקר גידולו אבל לא לט"ז אמה דט"ז אמה לא מהני אלא דמיקרי שיונק מן הארץ, אבל שדי נופו בתר עיקרו תלוי בעיקר הגידול אם הוא בארץ, ואם כן לפי הנחות אלו קשה מאי פריך הגמ' בב"ב שם שיתחייב כמעשר מפני שהוא בתוך ט"ז אמה והא לא סגי כיניקה לחוד כי אם שיהיה הגידול בארץ, וע"כ צריכים לומר דהגמ' בב"ב שם אזיל אליבא דאביי דתלוי חיוב תרומ"מ כיניקה יאם כן בתוך ט"ז אמה בארץ ישראל שיונק מהארץ יתחייב כמעשר, אבל הרמב"ם דפסק כרבא דעיקר חלות פירות א"י תלוי בגידול אם כן תלוי אחר העיקר דאם העיקר הוא בארץ אז שדינן נופו בתר עיקרו וחייב כמעשר אבל אם עיקרו בח"ל אפילו יונק בתוך ט"ז אמות מן הארץ מכל מקום בתר נופו אזלינן, ושדי נופו בתר עיקרו לא שייך אלא לעיקר גידול ואם כן שפיר פסק הרמב"ם דאזלינן בתר עיקר עכ"ד הגר"ח ז"ל.

יוצא מדברי הגר"ח רזה מחלוקת אב"י ורבא אם לענין תרו"מ בענין גם כן דין גידול בקרקע א"י או דעיקר דין שקובע דין תרו"מ היא היניקה. ועכשיו יש לדון גם כן לענין עציץ של חרס לשיטת רש"י דאף דלא בעינן נקיבה והסברנו בשם הרב גליקסון שזה רק לענין תרומות ומעשרות ששם תלוי בדין יניקה ואף שהגידול היה בעציץ והעציץ אין לו דין מחובר לארץ והוה כמו שלא נתגדל העציץ בקרקע כיון שעל תלוש אין דין אדמת א"י כמבואר במ"ל בבכורים באריכות שם וכן הוכיח מסוגיית הגמ' גיטין דף ח' ע"ש.

ואף שהרמב"ן הזכיר והוסיף דכל שהוא יונק ומפריח מריח האדמה חייב במעשרות וראוי לקרא עליו מן האדמה שהרי יש לו אדמה בעציץ ואדמה למטה ואין מין במינו חוצץ, ומשמע מדבריו דאף דלא חל על עציץ של חרס דין מחובר מכל מקום חל עליו גם כן דין אדמה כיון שיש אדמה בעציץ וגם אדמה למטה ומין במינו אינו חוצץ, נראה שהוא צריך להוסיף זה רק לרבא דבענין גם לדין תרו"מ דין גידול בקרקע א"י ולפיכך הוא אומר שחל על העציץ גם כן דין קרקע א"י, אבל לאב"י מספיק היניקה לבד ולא בעינן שיחול על העציץ דין קרקע א"י רק כיון שיונק מהקרקע מחויב בתו"מ. והנה לפי זה יש לחקור מה דאיתא בירושלמי ריש ערלה דאילן הנוטע בעציץ שאינו נקוב מחויב בערלה וגם בתו"מ מפני שהשרשים מפעפעין, דשרשי האילן הם חזקים ויונקים אפילו דרך העציץ מן הקרקע, אם הפירוש דזה רק לענין דין יניקה מהני הטעם דהשרשין מפעפעין אבל לא נחשב העציץ מחובר לענין הכשר ושאר דברים דבענין מחובר, או דהפירוש שהשרשים מפעפעין הוא דע"י חוזק השרשים של האילן נוקבים בכדי שורש קטן את העציץ והוי כמו נקוב ממש.

וצריכים עוד להוסיף דהרי כאן אם נומר שהאילן מה שהשרשים מפעפעין הוא רק לענין יניקה, יהיה יותר גרוע מעציץ של חרס לרש"י דשם כיון שמין במינו אינו חוצץ ועציץ של חרס הוה מין במינו של האדמה הוי כמו שהגידול היה באדמה גם כן, אבל כאן שזה ענין דחוזק השרשים יונקים אפילו דרך העציץ ולא דוקא עציץ של חרס דהוי מין במינו של הקרקע כמו שמסביר הרמב"ן אלא אפילו עציץ של עץ דלא הוי מין במינו מכל מקום מחמת היניקה לכד מחויב בערלה ותרומות ומעשרות, דיניקה בעצמה מספיקה לחיובי תרו"מ וערלה.

ולפי הנחות אלו יש לפרש דברי הירושלמי בבעיא דר' ירמיה: נטע בו דלעת מאחר שהוא כנקוב אצל אילן כנקוב אצל זרעים, דזה היה באמת הספק דר' ירמיה אם הטעם דבאילן עציץ שאינו נקוב כנקוב נחשב אם זה מפני שהשרשין מפעפעין ועושיין נקב בעציץ וממילא גם הזרעים שנורעו בעציץ שנטע בו את האילן נחשבים גם כן כמו נקוב כיון ששרשי האילן עושיין נקב בעציץ, או הפירוש דהשרשין מפעפעין זה רק לענין יניקה אבל לא

דהוה העציץ כנקוב ממש, וממילא נחשב זה כנקוב רק לגבי יניקה אבל העציץ בעצמו הוא לא מחובר וממילא הזרעים שנזרעו בעציץ זה כגון הדלעת נחשב כמו שגדל בעציץ שאינו נקוב דדוקא לגבי האילן שהשרשים מפעפעין ויונקים אפילו דרך העציץ ולא לגבי הזרעים שנזרעו בעציץ זה.

ולפי זה מתורץ מה שהרמב"ם השמיט בעיא דר' ירמיה, מפני דבעיא דר' ירמיה היא דוקא לאביי הסובר דיניקה לבד מספיק לענין חיוב תרו"מ כמו שמפרש הגר"ח, וממילא יש ספק לומר דמה דלאילן הוי עציץ שאינו נקוב כנקוב זה רק דין יניקה ולא דהוה כנקוב ממש, אבל לרבא הסובר דבעינן לענין חיוב תרו"מ גידול בקרקע א"י אי אפשר לומר דטעם דאילן הגדל בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה ובכל מצות התלויות בארץ מטעם דיונק מהארץ אף דלא הוי כנקוב ולא נחשב ע"י היניקה כקרקע ממש אלא דהוי כתלוש ואין עליו דין קרקע כיון דהוה תלוש, דהרי רבא לשיטתו בעי שיהיה גם הגידול בקרקע הארץ ומטעם יניקה לבד אין חיוב תרו"מ, ומוכרחים לדידיה לפרש דאילן בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה ובמצות התלויות בארץ הוא מטעם דהוה כנקוב ממש, וממילא לגבי נטע בו דלעת כיון דנחשב כנקוב ממש, גם לגבי הדלעת הוה כנקוב, ולא נסתפק כר' ירמיה אליבא דרבא כלל. וכיון שהרמב"ם פסק כרבא דלענין תרו"מ בעינן שהגידול יהיה גם כן בקרקע הארץ לפיכך השמיט בעיא דר' ירמיה ודוק כזה כי זה נכון.

והנה בתוס' שבת דף צ"ה ע"ב הביאו בסוף דבריהם: ועוד פירש ר"י דה"ק אין בין נקוב לשאינו נקוב לר"ש לענין מעשר ופאה וכלאים, דכיון דכתיב בהו שדך וכרמך וכן כמעשר כתיב "היוצא השדה שנה שנה" חשיב תלוש בין נקוב בין שאין נקוב ואין בו חילוק אלא לענין הכשר זרעים וכל דדמי ליה כגון שבת שאינן תלוין בדבר שהוא חשוב שדה אלא בתלוש ומחובר והנהו לא הוה נקוב כשאינו נקוב וכר' ע"כ. מוכח מדברי התוס' דדין שדך הנאמר לענין תרו"מ הוא יותר כמעלה מדין מחובר דבעינן לענין הכשר זרעים, ולפיכך סובר התוס' דעציץ של חרס בעי נקיבה דאף דמועיל עציץ של חרס אף שאינו נקובה לענין יניקה אבל כיון דלענין מחובר לא נחשב למחובר כיון דלא הוה נקוב כמו שהסברתי לעיל ממילא לענין שדך הנאמר בתרו"מ דזה במעלה יותר גבוה מדין מחובר אי אפשר שע"י יניקה לבד יתחייב בתרו"מ בעציץ של חרס כמו לשיטת רש"י.

ולפי זה מה דאמרינן בירושלמי אילן הגדל בתוך הבית חייב בערלה ופטור מן המעשרות דכתיב "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה", הפירוש כיון דבמעשרות כתיב "שדה" בתורה, אילן שנטעו בתוך הבית אין זה נקרא שדך, אבל בערלה לא כתיב שדך ולפיכך הנוטע בתוך בית חייב, אם כן אפשר לפי זה לומר דמה דאמרינן לפני זה בירושלמי דאילן שנטע בעציץ שאינו

נקוב חייב בערלה אפשר לומר שזה דוקא בערלה שאין בו דין שדך ורק כיון שהשרשים מפעפעין יש כאן יניקה וחייב בערלה. אבל לגבי תו"מ דכתיב "שדך" וכל זמן שאין נקב אינו מחובר בארמה ולא הוה שדך אף שהשרשים מפעפעין זה רק לענין יניקה אבל לא חל על זה דין שדך ופטור מתו"מ.

ולפיכך ניחא מה שהביא הרמב"ם דין הירושלמי במעשר שני לענין ערלה אבל לא לענין תו"מ, אבל זה אינו דהרי כפי שהסברנו לעיל אי אפשר לומר זה בהרמב"ם דמוכרחים לומר לדידיה דאילן בעציץ שאינו נקוב הוה כנקוב ממש אליבא דרבא וא"כ גם לענין תו"מ אין נ"מ בזה, וכן כתב המ"ל פרק ב' דבכורים הל' ט' דהירושלמי הוליד דינו מהמשניות, שהרי הרמב"ם פסק דבספינה אין דינה כארץ רק בגוששת כמבואר במשנה בפרק ב' דחלה ואייתי כדר' יהודה דבא רק לפרש, וזה לענין חלה ותו"מ, ואילו בפרק קמא דערלה סתם לנו התנא הנוטע בספינה חייב בערלה ולא חילק בין גוששת או לא גוששת ולא איצטריך בערלה גוששת, ואם כן הני תרי סתמא דמתניתין סתרי אהדדי, אלא ודאי דס"ל לתנא דמתניתין דע"כ לא כעינן גוששת אלא כזרעים וזה לענין חלה ותו"מ אבל בערלה דמיירי באילן לא כתב התנא דכעינן גוששת דהוה כנקוב ודוק.

ובאמת לפי דברינו היה אפשר לפרש דלא סתרי שתי המשניות אהדדי, דלענין תו"מ וחלה כיון דכתיב "שדך" אף אילנות לא הוה כנקוב, דאילן מהני רק לענין יניקה, אבל בערלה ולא כתב שדך מהני עציץ שאינו נקוב באילן דע"י השרשים יונקת ויניקה מספיק לענין ערלה.

ולפי זה היה מוסבר למה סמך הירושלמי דין הנוטע אילן בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה, לדין אילן שנטעו בתוך הבית חייב בערלה ופטור מן המעשר, דבערלה לא כתיב שדך ולפיכך מהני יניקת האילן לחייב בערלה אבל לא לענין מעשר דכתיב שדך.

יש לברר מתי חל קדושת שביעית על הפירות

הרמב"ם פרק ד' משמיטה ויובל הל' ט'. באחד בתשרי ר"ה לשמיטין וליובלות, פירות ששית שנכנסו לשביעית אם היו תבואה או קטניות או פירות האילן והגיעו לעונות המעשרות קודם ר"ה הרי אלו מותרין, ואע"פ שאוסף אותם בשביעית הרי הן כפירות ששית לכל דבר, ואם לא באו לעונות המעשרות אלא אחר ר"ה הרי הן כפירות שביעית ע"כ.

ובר"ה י"ג ע"ב: אמר רבה אמור רכנן אילן בתר חנטה, תבואה וזיתים בתר שליש, ירק בתר לקיטה וכו', והרמב"ם ריש פסק הל' מעשר שני דגם